

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

Į S A K Y M A S
DĖL PRIVALOMŲJŲ KOKYBĖS REIKALAVIMŲ JAVŲ SĖKLAI

2000 m. rugsėjo 29 d. Nr. 274
Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 10 d. nutarimą Nr. 409 „Dėl Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinė *acquis* priėmimo programa) teisės derinimo priemonių ir *acquis* įgyvendinimo priemonių 2000 metų planų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [31-869](#)) ir siekdamas užtikrinti tikslų javų sėklos kokybės įvertinimą:

1. T v i r t i n u pridedamus Privalomuosius kokybės reikalavimus javų sėklai.
2. Nustatau, kad Privalomieji kokybės reikalavimai javų sėklai įsigalioja nuo 2000 m. lapkričio 1 d.

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

EDVARDAS MAKELIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2000 09 29 įsakymu Nr. 274

PRIVALOMIEJI KOKYBĖS REIKALAVIMAI JAVŲ SĖKLAI

Privalomieji kokybės reikalavimai javų sėklai (toliau – reikalavimai) parengti pagal 1966 m. birželio 14 d. Europos Tarybos direktyvą 66/402/EEB „Dėl prekybos javų sėklomis“, 1976 m. gruodžio 21 d. Europos Tarybos direktyvą 77/93/EEB „Dėl apsaugos priemonių prieš kenksmingų organizmų augalams, augalų produktams ir kitiems objektams patekimą ir paplitimą Bendrijoje“, 1970 m. spalio 29 d. Europos Tarybos direktyvą 70/457/EEB „Dėl žemės ūkio augalų rūšių bendrojo katalogo“, 1974 m. gegužės 2 d. Europos Tarybos direktyvą 74/268/EEB, nustatančią sąlygas dėl tuščiosios avižos buvimo pašarinių augalų ir javų sėklose.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šių reikalavimų tikslas – užtikrinti kokybiškos sertifikuojamos javų sėklos išauginimą ir platinimą.
2. Reikalavimai yra privalomi fiziniams asmenims ar įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, užsiimančioms sertifikuojamos javų sėklos auginimu, dauginimu, platinimu Lietuvos Respublikoje.
3. Reikalavimai taikomi šių rūšių augalams:
avižoms – *Avena sativa* L;
miežiams – *Hordeum vulgare* L;
kukurūzams – *Zea mays* L;
kvietrugiams – *X Triticosecale* Wittm;
paprastiesiems kviečiams – *Triticum aestivum* L;
rugiams – *Secale cereale* L.
4. Reikalavimai taikomi javų sėklai, kuri yra ruošama nuo selekcinės sėklos iki sertifikuotos kategorijos antros reprodukcijos sėklos.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

5. Šiuose reikalavimuose vartojamos sąvokos:
Aprobavimas – tai sėklinių (veislinių) pasėlių veislinių savybių patikrinimas lauke, siekiant nustatyti pasėlių tinkamumą tam tikros veislės numatytos kategorijos sėklai išaugini.
Javų sėklos kategorijos – tai kokybinės javų grupės, nustatomos pagal sėklų dauginimo metus (reprodukcijos) ir kokybinius rodiklius.
Javų sėklos siunta – tiksliai apibrėžtas vienos veislės ir kategorijos javų sėklos kiekis, turintis identifikacijos numerį; jos kokybė patvirtinama aprobavimo aktu ir sertifikatu.
Javų sėklos sertifikavimas – tai javų veislės identifikavimas, auginimo reikalavimų patikrinimas vegetacijos metu, paruoštos sėklos pakavimas, pakuočių ženklinimas, bandinių paėmimas, sėklos kokybės ištyrimas ir sertifikato išdavimas.
Kenksmingi organizmai – gyvūnai, augalai, grybai, bakterijos, virusai ir kiti organizmai, bet kokioje vystymosi stadijoje galintys pakenkti patiems augalams bei augaliniams produktams ar užkrėsti augalų augimo vietas.
Kukurūzų veislės, hibridai ir inbredinės linijos:
atvirai apsidulkinti veislė: pakankamai vienoda ir stabili veislė;
inbredinė linija: pakankamai vienoda ir stabili linija, gaunama dirbtinio apvaisinimo būdu, derinamu su selekcija keliose paeiliui einančiose kartose, arba kitais lygiaverčiais būdais;
paprastasis hibridas: pirmoji sukryžmintą kartą, gauta iš dviejų inbredinių linijų; ją nustato selekcininkas;

dvigubas hibridas: pirmoji sukryžmintą kartą, gauta iš dviejų paprastųjų hibridų; ją nustato selekcininkas;

trigubo kryžminimo hibridas: pirmoji sukryžmintą kartą, gauta iš inbreditinės linijos ir iš paprastojo hibrido; ją nustato selekcininkas;

aukščiausios kombinacinės galios (top-krosinis) hibridas: pirmoji kryžminimo kartą, gauta sukryžminus inbreditinę liniją arba paprastąjį hibridą ir atvirame ore apdulkinamą veislę;

tarpveislinis hibridas: pirmoji kryžminimo kartą, gauta iš augalų, išaugintų iš dviejų atvirame ore apdulkinamų veislių elitinės sėklos; ją nustato selekcininkas.

Tinkamiausių Lietuvoje auginti veislių sąrašas – tai Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patvirtintas Lietuvoje rekomenduojamų auginti ir dauginti augalų veislių sąrašas, sudarytas naudojantis Lietuvos augalų veislių tyrimo stotyse gautais tyrimų rezultatais.

III. JAVŲ SĖKLOS KATEGORIJOS

6. Javų sėkla skirstoma į šias kategorijas:

6.1. Selekcinė sėkla (sutrumpintas žymėjimas P) – tai aukščiausio originalumo sėkla:

6.1.1. ruošiamą veislės savininkų ar jų įgaliotų asmenų pagal priimtą veislės palaikymo metodiką;

6.1.2. naudojama žemesnių kategorijų sėkloms ruošti. Parduodama selekcinė sėkla turi būti sertifikuojama ir atitikti elitinės sėklos reikalavimus.

6.2. Superelitinė sėkla (sutrumpintas žymėjimas A) – tai sėkla:

6.2.1. ruošiamą veislės savininkų ar jų įgaliotų asmenų pagal priimtą veislės palaikymo metodiką;

6.2.2. naudojama elitinei ir žemesnių kategorijų sėklai išauginti;

6.2.3. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus elitinės sėklos kategorijai;

6.2.4. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba).

6.3. Elitinė sėkla (avižų, miežių, kvietrugių, kviečių, rugių ne hibridinė sėkla; sutrumpintas žymėjimas B) – tai sėkla:

6.3.1. ruošiamą veislės savininkų arba jų įgaliotų asmenų pagal priimtą veislės palaikymo metodiką;

6.3.2. naudojama sertifikuotai, sertifikuotos kategorijos pirmosios ar sertifikuotos kategorijos antrosios reprodukcijos sėklai išauginti;

6.3.3. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus elitinės sėklos kategorijai;

6.3.4. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

6.4. Elitinė sėkla (avižų, miežių, rugių, kviečių hibridinė sėkla; sutrumpintas žymėjimas B) – tai sėkla:

6.4.1. naudojama hibridų gavimui;

6.4.2. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus elitinės sėklos kategorijai;

6.4.3. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

6.5. Elitinė sėkla (kukurūzų; sutrumpintas žymėjimas B) – tai sėkla:

6.5.1. Atvirame ore apsidulkinanti veislė reiškia:

6.5.1.1. ruošiamą veislės savininko ar jo įgalioto atstovo pagal priimtą veislės palaikymo metodiką;

6.5.1.2. naudojama auginti šios veislės sertifikuotai sėklai arba heteroziniams ar tarpveisliniams hibridams gauti;

6.5.1.3. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus elitinės sėklos kategorijai;

6.5.1.4. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

6.5.2. Elitinė inbreditinės linijos sėkla reiškia:

6.5.2.1. atitinka minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus elitinės sėklos kategorijai;

6.5.2.2. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

6.6. Sertifikuota sėkla* (kukurūzų, rugių sėkla; hibridinė avižų, miežių, kviečių sėkla sutrumpintas žymėjimas C) – tai sėkla:

6.6.1. gaunama vieną kartą padauginus elitinę arba veislės savininko ar jo įgalioto atstovo pageidavimu aukštesnių kategorijų sėklą;

6.6.2. naudojama nesėkliniams grūdams išauginti;

6.6.3. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus sertifikuotai javų sėklos kategorijai;

6.6.4. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

6.7. Sertifikuotos kategorijos pirmosios reprodukcijos sėkla** (avižų, miežių, kvietrugių, kviečių sėkla; sutrumpintas žymėjimas – C1) – tai sėkla:

6.7.1. gaunama vieną kartą padauginus elitinę sėklą arba veislės savininko ar jo įgalioto atstovo pageidavimu iš aukštesnių sėklos kategorijų;

6.7.2. naudojama sertifikuotos kategorijos antrosios reprodukcijos sėklai išauginti;

6.7.3. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus sertifikuotos kategorijos sėklai;

6.7.4. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

6.8. Sertifikuotos kategorijos antrosios reprodukcijos sėkla** (avižų, miežių, kvietrugių, kviečių; sutrumpintas žymėjimas – C2) – tai sėkla:

6.8.1. gaunama vieną kartą padauginus sertifikuotos kategorijos pirmos reprodukcijos sėklą arba veislės savininko ar jo įgalioto atstovo pageidavimu aukštesniųjų reprodukcijų sėklą;

6.8.2. naudojama nesėkliniams grūdams išauginti;

6.8.3. atitinkanti minimalius šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius, keliamus sertifikuotos kategorijos sėklai;

6.8.4. kurios atitikimą nustatytus minimalius rodiklius patvirtino Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba.

IV. JAVŲ SĖKLOS SERTIFIKAVIMAS

7. Javų sėkla sertifikuojama, jeigu:

7.1. sėklai naudojamos javų veislės, įrašytos į Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą;

7.2. sėklų augintojai, ruošiantys sėklą platinimui, įregistruoti žemės ūkio ministro nustatyta tvarka;

7.3. sėklinių javų pasėlis buvo aprobuotas;

7.4. sėklos augintojas yra sudaręs dauginimo licencinę sutartį su veislės savininku arba jo įgaliotu atstovu;

7.5. sėkla supilta į pakuotes, kurias galima sandariai uždaryti.***

8. Gali būti sertifikuojami įvairių veislių javai, neįrašyti į Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą, skirti eksportui. Išduodant sertifikatą tokiai sėklai, daromas įrašas „Nedauginama ir neplatinama Lietuvoje“.

V. REIKALAVIMAI VEISLINIAMS PASĖLIAMS

9. Aprobatoriui atliekant veislinių pasėlių apžiūras, pasėlio savininkas privalo pateikti duomenis apie lauką, priešsėlius, sėjomainą, sėklos įsigijimą.

10. Aprobavimas vykdomas pagal žemės ūkio ministro patvirtintus metodinius nurodymus. Sėkliniai pasėliai turi atitikti šių reikalavimų 1 ir 2 prieduose nurodytus rodiklius.

11. Avižų, miežių, kvietrugių, kviečių, rugių sėkliniai pasėliai turi būti arobuojami vieną kartą.

12. Kukurūzų pasėliai arobuojami žydėjimo metu:

12.1. atvirai apsidulkinančios veislės – vieną kartą;

12.2. inbredinės hibridų linijos – tris kartus.

13. Sėklinių javų pasėliuose negali būti karantininių piktžolių.

14. Sėkliniai varpiniai javai neturi būti auginami po tos pačios rūšies varpinių javų.

15. Nehibridinių rugių pasėliuose kitos veislės augalų negali būti daugiau kaip:

15.1. elitiniuose pasėliuose – vienas 30 m²;

15.2. sertifikuotų sėklų pasėliuose** – vienas 10 m².

16. Hibridiniai rugių pasėliai turi būti pakankamai identiški ir grynai, kaip reikalauja komponentų charakteristikos, įskaitant vyrišką sterilumą. Kitų augalų, aiškiai išsiskiriančių iš sudėtinių komponentų, pasėlyje negali būti daugiau kaip:

16.1. elitiniuose pasėliuose – vienas 30 m²;

16.2. sertifikuotų sėklų pasėliuose – vienas 10 m²; ši sąlyga taikoma aprobacijos metu tik moteriškiems komponentams.

17. Kukurūzų augalų su aiškiais tipiškais nukrypimais nuo normos skaičius procentais neturi viršyti:

17.1. elitiniuose pasėliuose:

17.1.1. inbredinės linijos – 0,1 proc.;

17.1.2. paprastųjų hibridų, kiekvienas komponentas – 0,1 proc.;

17.1.3. atvirai apsidulkinančios veislės – 0,5 proc.

17.2. Sertifikuotų sėklų pasėliuose:

17.2.1. hibridinių veislių komponentų:

17.2.1.1. inbredinės linijos – 0,2 proc.;

17.2.1.2. paprastieji hibridai – 0,2 proc.;

17.2.1.3. atvirai apsidulkinančios veislės – 1,0 proc.;

17.2.2. atvirai apsidulkinančių veislių – 1,0 proc.

17.3. Elitiniuose pasėliuose, kuriuose naudojamas vyriškas sterilumas, augalų su vyrišku sterilumu turi būti ne mažiau kaip 98 proc.

18. Sėklinių pasėlių užsikrėtimas ligomis negali būti didesnis negu nurodyta javų aprobavimo metodiniuose nurodymuose.

VI. KOKYBĖS REIKALAVIMAI JAVŲ SĖKLAI

19. Sertifikuojama sėkla turi atitikti šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius.

20. Sėklų, naudojamų mišiniams, kiekvieno komponento kokybė prieš juos sumaišant sertifikuojama atskirai pagal šių reikalavimų 3 priede nurodytus rodiklius.

21. Javų sėkla neturi būti užkrėsta kenksmingais organizmais, kurių sąrašą tvirtina žemės ūkio ministras.

22. Sėkloje negali būti gyvų svirno kenkėjų, jų lervų, tuščiųjų avižų bei jų hibridų ir nelabųjų svidrių sėklų.

23. Jeigu aprobavimo metu pasėlyje randama tuščiųjų avižų, sėkla sertifikuojama tuo atveju, kai išanalizuotame 3 kilogramų sėklų bandinyje nėra tuščiosios avižos sėklų.

24. Sėkla, neatitinkanti nurodytų rodiklių, gali būti priskirta žemesnei kategorijai arba pripažįstama netinkama.

25. Kiekvienai sertifikuojamai sėklos siuntai Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba išduoda sėklos sertifikatą.

26. Jeigu sėjama tų pačių derliaus metų žiemkenčių sėkla, galima išduoti laikiną sertifikatą nurodant gyvybingumo rodiklį, kuris turi būti ne mažesnis kaip 90 procentų. Laikinas sertifikatas galioja iki einamųjų metų žiemkenčių sėjos pabaigos.

27. Žemės ūkio ministro įsakymu javų sėklos siuntoms, naudojamoms bandymams, mokslo tikslams, selekciniam darbui, gali būti nustatyti kitokie rodikliai, negu numatyta šių reikalavimų 3 priede.

28. Trūkstant javų sėklos, žemės ūkio ministro įsakymu nustatytu laikotarpiu gali būti nustatyti kitokie rodikliai sertifikuojamai javų sėklai, negu nurodyta šių reikalavimų 3 priede.

VII. PREKYBINIAI REIKALAVIMAI JAVŲ SĖKLAI

29. Platinti javų sėklą, jei ji oficialiai nesertifikuota, yra draudžiama.

30. Jeigu javų sėklos dauginytojai ir platintojai raštiškai pageidauja, žinios apie jų veiklą, susijusią su sertifikavimu, traktuojamos kaip konfidencialios.

31. Sėkla laikoma atskirai pagal rūšis ir kategorijas. Pardavimui sėkla ruošiamą ir laikoma siuntomis. Sėklos siuntos kokybę patvirtinama sertifikatu.

32. Maksimalus siuntos dydis – 25 000 kg, kukurūzams – 40 000 t.

33. Javų sėklos pakuotės turi būti oficialiai paženklintos taip, kad jų negalima būtų atidaryti nepažeidus ženklinimo sistemos. Pakuotės oficialiai ženklinamos jas plombuojant arba pritvirtinant etiketes.

34. Pakuotės, kurios buvo oficialiai paženklintos, pakartotinai neperženklinamos, išskyrus oficialų pakartotinį ženklinimą. Jei pakuotės ženklinamos pakartotinai, oficialioje etiketėje pažymimas pakartotinio ženklinimo faktas, data ir už tai atsakinga institucija.

35. Ant javų sėklų pakuočių ir konteinerių turi būti tokios oficialios etiketės, kurios anksčiau nebuvo naudotos ir kurios atitinka šiame įsakyme pateiktus reikalavimus.

36. Etiketė turi būti ne mažesnė kaip 110 x 67 mm dydžio. Joje turi būti nurodyta:

36.1. ją išdavusi oficiali atsakinga institucija;

36.2. augalo rūšis;

36.3. augalo veislė;

36.4. sėklos kategorija;

36.5. siuntos numeris;

36.6. ženklinimo data (metai, mėnuo);

36.7. deklaruojamas neto svoris kg;

36.8. jeigu sėkla yra hibridinė arba inbredinių linijų, prie veislės pavadinimo užrašoma „komponentas“ (vyriškas ar moteriškas), o sertifikuotoms sėkloms „hibridas“;

36.9. jeigu sėkla apdorota cheminėmis medžiagomis, – cheminės medžiagos pavadinimas.

37. Etiketės spalva priklauso nuo javų kategorijos. Skiriamos etikečių spalvos:

37.1. A – balta su violetine 5 mm pločio nuo kairiojo viršutinio kampo į dešinę įžambiai einančia juosta;

37.2. B – balta;

37.3. C ir C1 – mėlyna;

37.4. C2 – raudona;

37.5. sėklų mišiniams – žalia.

38. Kiekvienai sėklos siuntai suteikiamas numeris, kuriame žymimi:

38.1. derliaus metai (du ženklai);

38.2. sėklos kategorija (santrumpa);

38.3. dauginytojo registracijos numeris (trys ženklai);

38.4. siuntos registracijos numeris (du ženklai).

VIII. REIKALAVIMAI JAVŲ SĖKLOS LAIKYMOUI IR GABENIMUI

39. Sėkla turi būti laikoma uždaroje, kenkėjais ir jų lervomis neužkrėstose patalpose.
40. Jeigu sandėlio grindys ne medinės, pakuotės turi būti kraunamos ant medinių padėklų. Leidžiama krauti į aukštį ne daugiau kaip 8 maišus.
41. Kiekviena sėklos siunta laikoma atskirai. Tarp atskirų siuntų turi būti paliktas ne mažesnis kaip 0,7 m tarpas.
42. Sėkla turi būti gabenama tik dengta transporto priemone.

PASTABOS.

*6.6 punktas taikomas nuo 2004 01 01.

**6.7 ir 6.8 punktai nehibridinių rugių sėklai taikomi iki 2004 01 01.

*** Sertifikuota (C1 ir C2) sėkla gali būti realizuojama ir nepakuota iki 2004 01 01.

1 priedas

MINIMALŪS IZOLIACINIAI ATSTUMAI TARP TOS PAČIOS RŪŠIES AUGALŲ PASĖLIŲ

Javų rūšys	Atstumas metrais tarp tos pačios rūšies augalų pasėlių	
	B kategorijos pasėliuose	C ir C1 kategorijos pasėliuose
Nehibridiniai rugiai	300	250
Kvietrugiai	50	20
Kukurūzai	200	200
Hibridiniai rugiai	1000*	500
	600**	

* kur naudojamas vyriškas sterilumas

** kur nenaudojamas vyriškas sterilumas

REIKALAVIMAI JAVŲ KATEGORIJŲ VEISLĖS GRYNUMUI**MINIMALUS VEISLĖS GRYNUMAS AVIŽŲ, MIEŽIŲ, KVIEČIŲ PASĖLIUOSE**

Kategorija	Minimalus veislės grynumas %
Elitinės sėklos (B)	99,9
Pirmos reprodukcijos sertifikuotos sėklos (C1)	99,7
Antros reprodukcijos sertifikuotos sėklos (C2)	99,0

MINIMALUS VEISLĖS GRYNUMAS KVIETRUGIŲ PASĖLIUOSE

Kategorija	Minimalus veislės grynumas %
Elitinės sėklos (B)	99,7
Pirmos reprodukcijos sertifikuotos sėklos (C1)	99,0
Antros reprodukcijos sertifikuotos sėklos (C2)	98,0

MINIMALŪS KOKYBĖS REIKALAVIMAI JAVŲ SĖKLAI

Javų rūšis	Kategorija	Sėklų švarumas, ne mažiau kaip %	Daigumas ne mažiau kaip %	Sėklų drėgmė, ne daugiau kaip %	Priemaišų 1000 g ne daugiau kaip vnt.				Skalsių skleročių 1000 g ne daugiau
					iš viso kitų rūšių augalų	varpinių javų	kitų augalų ir piktžolių	tarp jų svėrių ir dirvinių raugių kartu	kaip vnt.
Kviečiai	B	99	85	15,5	8	2	6	2	
	C1 ir C2	98	85	15,5	20	14	14	6	
Rugiai*	B	98	85	15,0	8	2	6	2	1***
	C**	98	85	15,0	20	14	14	6	3****
Kvietrugiai	B	98	85	15,5	8	2	6	2	1***
	C1 ir C2	98	85	15,5	20	14	14	6	3****
Miežiai	B	99	85	15,5	8	2	6	2	
	C1 ir C2	98	85	15,5	20	14	14	6	
Avižos	B	99	85	15,5	8	2	6	2	
	C1 ir C2	98	85	15,5	20	14	14	6	
Kukurūzai		98	90	14,0	0				

* hibridinėje rugių sėkloje skalsių skleročių leidžiama:

elitinėje sėkloje (B) – 1 vnt./1000 g;

sertifikuotoje sėkloje (C) – 4 vnt./1000 g;

** iki 2004 01 01 šie reikalavimai galioja sertifikuotai pirmos ir antros reprodukcijos rugių sėklai;

*** iki 2004 01 01 elitinėje rugių ir kvietrugių sėkloje skalsių leidžiama 3 vnt./kg;

**** iki 2004 01 01 sertifikuotoje (C1 ir C2) rugių ir kvietrugių sėkloje skalsių leidžiama 8 vnt./kg.